

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP.

AZ EGYHÁZ ÉS ISKOLA KÖRÉBŐL.

SZERKESZTŐSÉG,

hova a lap szellemi részét illető
minden küldemény intézendő:
Füvészkert-utca 1079.

Megjelen hetenként egyszer, szombaton, egy íven.

Előfizetési ár egész évre 5 frt. félévre 2 frt. 50 kr. Hirdetések
díja: 100 szóig 1 frt; 200 szóig 2 frt; a másodszeri hirdetésnél
100 szóig 80 kr; harmadiknál 70 kr.
Bélyegdíj minden hirdetésnél külön 30 kr.

KIADÓ HIVATAL,

hova a lap anyagi dolgaira vonatkozó
minden küldemény intézendő:
Főiskola, háznagyi hivatal.

Tartalom. Előfizetési felhívás. — Az évváró vizsgálatokról.
Dr. Öreg János. — Tárca. Egy nagy költő hagyatéka. Kiss
Ferencz. — Közügyeink. Egyházmegyénk életéből. II. A
nagy-bányai ev. ref. egyházmegye köréből. — Egy vallássé-
relmi ügy története. Tóth Lajos. — Megoldásra váró kérdések.
Szikszay János. — Külföld. — Irodalom. — Különmé-
lék. — Szerk. posta. — Hirdetések.

Előfizetési felhívás

a

DEBRECZENI

PROTESTÁNS LAP

1889. évi folyamának második félévére.

Előfizetési ár egész évre 5 frt, félévre 2 frt 50 kr.
Kérjük a hátrálékosokat úgy még a múlt évről, mint
a jelen év első feléről való tartozásuk mielőbbi kiegyen-
lítésére, valamint minden előfizetőnket a második fél-
évi előfizetés beküldésére.

Tisztelettel

Debreczen, 1889. július 6.

Csiky Lajos,
felelős szerkesztő.

Az évváró vizsgálatokról.

II.

Ugy látszik az elmondottakból, hogy a parádés vizs-
gálatnál jobb az érdemleges vizsgálat. Ámde arra, hogy
ez is teljesen megfeleljen céljának, az kívántatnék, hogy
a vizsgáló bizottság kültagjai kellő szakértelemmel bírja-
nak s a vizsgálat megejtésére megkívántató idővel rendel-
kezzenek. Kellő szakértelemmel vagy elegendő idővel nem
rendelkező bizottságnak felületes ítélete alapján adott ér-
demjegye, a tanárnak egész évi lelkiismeretes osztályozá-

sára ha döntő befolyást akar gyakorolni: ebből komoly
veszedelem származhatik. A vizsgálati felelet sokszor a
véletlen szeszélyétől függ. Hanyag, tudatlan tanuló kaphat
oly kérdést, a melyet esetleg tud, viszont a szorgalmas, jól
készült is akadhat olyanra, a mire nem bír feleletet adni.
Ha amazt szerencsés felelete alapján mentesíti: ezzel csak
ösztönt ad neki a további hanyagságra. A szorgalmast el-
lenben a nem várt kudarcz elkeserítheti. Minek tanuljon,
ha a véletlen szeszélye ellen multja nem védelmezheti.

Mivel fel sem teszem, hogy a vizsgáló bizottságba
kellő szakértelemmel nem bíró egyének kiküldetnének, ez
esetről nem is szólok, hanem arra térek, hogy rendelke-
zhetnek-e kellő idővel a komoly vizsgálat megejtésére. Egy
60 tanulóból álló osztálynak 8 tantárgyból való megvizs-
gálására, ha egy tantárgyból való feleletre 5 percnyi —
valóban csekély — időt számítunk, kell 40 óra, vagyis napi
6 órai vizsgálat mellett 7 egész nap. Egy tíz osztályból
álló iskolára tehát, a minő a miénk, 70 nap. Mikor a taní-
tási idő úgy szólván csak 8 hónap: nemde teljes képtelen-
ség, ha ebből két egész hónapot akarna valaki a pusztá
vizsgálat megejtésére fordítani? Mi tehát az eredmény?
Az, hogy nem fordítanak kellő időt a vizsgálat megejté-
sére, hanem csak megfuttatják az osztályt, s az ily felüle-
tes észlelet után ítélnék elevenek és holtak felett. Vagy
pedig, mint ezt tapasztalatból tudom, az oly helyeken is a
tanárra bízzák a döntést, s nem követelnek a vizsgálati
feleletnek érvényt, a hol az érdemleges vizsgálat behozata-
lát megkísérlették.

Én tehát a vizsgálatnak nálunk szokásos, és az eddi-
giekben tárgyalt két módját nem tartom sem célra veze-
tőnek, sem kivihetőnek. Másféle vizsgálati módszer megál-
lapításához kell tehát fognunk. Szerintem a legnagyobb
hiba a sok, az évenként tartatni szokott vizsgálatban rej-
lik. Ezzel a mellett, hogy a tanuló készülségét alaposan
ki nem ismerhetni, még tengernyi időt is vesztegetünk.

Azon felül, a mint a tanuló dirib-darab ismeretéről évenként számot ad, azt hiszi, hogy mivel azzal már beszámolt, nem is kell többé törődnie. Növendékeink, a mint az osztályt bevégezték, használt tankönyveiket, mint a mire többé szükségük nem lesz, el is adják menten.

De ha a vizsgálatnak eddig nálunk divatos módjait haszontalannak tartom is: azért nem ajánlanám, hogy a francziák példáján indulva, az ellenkező tulságba essünk, s egynek, az érettségi vizsgálatnak kivételével a többit, mint feleslegest, elvessük. Franciaországban ugyanis csak névleg tartatnak vizsgák, de valóságban nem. Mert náluk nem csak az évi, hanem a 3-ik és 6-ik iskolai évnél végén tartani szokott u. n. áttételi vizsgálatok sem komolyak, a mennyiben egyetlenegy tanuló sem akadályoztatnak meg abban, hogy, ha akar, felsőbb osztályba ne lépjen által. E vizsátságot náluk is a bentartósság (internatus) érdeke teremtetten. Az igazgató, hogy jól fizető kosztosait el ne veszítse az intézet, nem gördít komoly akadályokat a felebb menni szándékozók elé. Majd megakasztja őket úgyis az érettségi vizsgálat (baccalaureatus). Meg is történik aztán nem egy tanulóval, hogy a 9 év befejeztével külön e célra berendezett intézetekben még éveket tölt az érettségire való készüléssel, és mégis az érettségi vizsgát tevőknek 50%-a megbukik náluk. Bizony kár ezt a haszontalan tömeget 9 évig az iskolában tūrni. Különben is kérdés, mi lesz a végleg elbukottakból? Ha e nagy szellemi proletariatum eltarthatja a gazdag franczia nemzet, nekünk veszedelmünkre válnék.

Ha tehát vizsgarendszerünket javítani akarjuk, nem tehetünk egyebet, minthogy az évenkénti vizsgálatról lemondunk, de annál komolyobban vesszük aztán a 3-ik évek végén megejtendő áttételi s a gymnasiumi pálya bevégezése után — a mit szeretnék a 9-ik év végére tenni — következő érettségi vizsgálatot. Ez áttételi vizsgálat a 3-ik s 6-ik osztály végén, tehát két osztálylyal mintegy 120 gyermekkel esnék meg évenként, ennél fogva idegen, a tanári karon kívül eső egyéniségekből s a tanárkARBól alakult vizsgáló bizottság előtt eshetnék meg. Ily nagy testületre bajos volna a szüléknek illetéktelen befolyást gyakorolni, mert ha még az egyeseket megnyerhetnék is, úgy járhatnának, mint a királyi táblával az egyszeri ember. Azonfelül mind a tanár meg lenne mentve attól a gyanútól, hogy boszúból, hanyagságból, tudatlanságból buktat, mind a szülék megnyugodnának ily tekintélyes testület ítéletében s a gymnasiumba nem való gyenge tehetségű gyermekeiket idejében vinnék más pályára. Ha egyszer nem sikerül magyarunknak végig protegálni gyermekét a gymnasiumon, a kényszerűség majd beláttatja vele, — a mit a józanész eddig nem tehetett, — hogy a tudós pályán kívül is van más tisztességes pálya s nem neveli gyermekét erőszakkal tisztviselőnek, prókátornak. De magok a

növendékek is belátnák, hogy nem az osztályzatért, hanem azért kell tanulniok, hogy tudjanak, mert mind a felsőbb osztályokba csak úgy mehetnek, ha kellő alapos ismeretről tesznek tanúbizonyosságot az átételi vizsgálat alkalmával, a midőn a tanárnak az előző évben kifejtett szorgalmukról tett tanúbizonyossága mit sem használ nem-tudás esetében; mind ösztöndíjakban s egyéb iskolai jótéteményekben csak úgy részesülhetnek, ha bebizonyítják, hogy vetélytársaiknál derekabbak. Az ösztöndíj stb. adományozására nézve ugyanis a francziáknál divatos pályázatot tartom legezéltre vezetőbbnek. Most sokszor azért kell adunk jó osztályzatot az érdemetlennek, hogy ösztöndíjt kapjon, vagy ha már van, el ne veszítse. Pályázat esetén pedig okolja magát, illetőleg tudatlanságát, ha szerencsésebb vetélytársa elnyerte előle a pálmát.

Imé elmondtam nézeteimet az évfárá vizsgálatokról, illetőleg osztályozásról. Meglehet, ez sem teljes tökéletes, — de hisz emberi mű soha sem lehet az, — de hogy a fennálló rendszernél jobb, célravezetőbb, azt, úgy hiszem, bővebben bizonyítgatnom felesleges.

Dr. Öreg János.

T á r c z a.

Egy nagy költő hagyatéka.

Keresztyén vallásos szempontból.

(Arany János hátrahagyott versei. Budapest. Ráth Mór. 1888.)

„... ne haljak meg, mint koldus,
A ki semmit sem hagyott!”

Arany. Hagyaték.

I.

Vallás és költészet két égi testvér, együtt születtek, együtt tanultak jární s karöltve haladnak, mint a kik egy célra törnek. A meddig a történelem fáklója visszavilágít a mult homályiba, egymás mellett találjuk e két eszmét, mint magot, mint növekvő sudárt, melynek ágai egymásba borulnak, mint a népballadák rózsafái az elválasztott szeretők sírján. Visszamatatnak örökké az égre, a honnan származtak.

Kezdetben a papok voltak a nép költői s a költők a nép papjai. A hindu Védákban s Maha-Bharatában, az iráni Firduszínál, a görög-római mythológiában, a szlávok epikáiban, a kelták szétágazó mondaköreiben s a germán Eddák- és Nibelung-énekekben a költészet oly elválaszthatatlanul van egybeszővődve a vallásos világ- és istennézlettel, mint repkény az erdő fáival. Egy talajból nőtt ki mindkettő: a még romlatlan szívből, s a szellő, mely körülsusogta, a hab, mely körül mormolta, ép úgy meríté költői édes álmokba, mint hangolá imádságra Istene iránt. Erős a hitem, hogy az első dal volt az első imádság s az első imádság csak dalban zenghetett fel a magas egerekre.

A biblia isteneredetűségét még csak távolról sem vélemlérinteni, ha abban épannyi költészetet találok, mint vallást. Ézsaiás lángja, Jeremiás búja, a Mózes égő csipkebokra s a

babyloni fűzek szomorú zúgása, a lantos király emésztő bűnbánata s égre törő himnuszai mutatják legjobban a vallás és költészet legbensőbb egységét.

Majd a keresztyén középkor kolosszális alkotásai: Dante, Milton, Tassó művei, a Heliandok és Messiádák mind szorosabbra fűzik e viszonyt s az újkor legmagasztosabb alkotásai mintegy szentesítik e frigyét. Hugó Viktor „Legendáiban“ a legfenségesebb költészet szövődik egygyé vallásos tartalommal; Goethe Faustjának kezéből kihulla a méregpohár, mikor a husvéti hallelujah: „Krisztus a sír felett feltámadott“ hangjai bezúgnak czellájába.

Margit a templomban a „Dies irae“ szívbe nyilálló hangjain jön bűne tudatára, a Karthauzit a „De profundis“ megérző hatása adja vissza az életnek, a Zrínyiász konstrukciója annyira keresztyén, hogy a nélkül epósz sem volna s a Madách remeke épúgy vallásos, mint történelem-bölcsészeti vagy költői mű.

Ez idézetek mutatják legjobban, mily szoros a rokonság a lélek e két mennyei virága közt, s nem habozom kimondani, hogy egy igazi költő sincs, ki a költészet és vallás ez erős kapcsolatát ne érezte volna s ennek hatása alatt, ha csak egy költeménnyel is, mint Vörösmarty („A szegény asszony könyve“) ne áldozott volna e kettős istenség oltárán. De én igazi költőkről beszélek s nem fogadok el czáfolatul Lisznyait, ki „ha bort iszik, istent iszik, mert isten mindenüttjelenvaló“, sem Szelesteyt, ki magyarániájában így zeng:

„Magyar mente az alkonyég,

Az Uristen varrta . . . .“,

sem Kiss Józsefet, ki Lizáról ezt lihegi:

„Pihegő keble nem hazugság,

Nem művészet a kéj heve,

És teste lázas vonaglása

Egy istent megőrzitene . . .“;

mert itt már a költő jár közel az örülséghez, hiszen így talán a bacchanáliákon sem áldoztak. A gondolat nélküli realismus, a tartalmat nélkülöző érzékiség így száll alá a tökéletlenség legalsó fokáig s lesz az örökből por s a szennyből Isten.

Kiss Ferencz.

(Folyt. köv.)

Közügyeink.

Egyházmegyénk életéből.

II. A nagy-bányai ev. ref. egyházmegye köréből.

Az előttünk fekvő jegyzőkönyv az 1888. aug. 28-án Sárköz-Ujlakon, és az 1889. ápril 11—12. Udvariban tartott gyűlések tárgyalásait tartalmazza. Nagyt. Bencsik István úrnak az utóbbi gyűlésen felolvasott esperesi érdekes jelentése következőleg hangzik:

A törvényes gyakorlaton alapuló s évenként megújuló canonica visitatio ez évben egyházmegyénk területén három irányban eszközöltetett.

A Turháton Gergely Károly tanácsbíró Molnár Lajos lelkészek, Bánya és az Avasvidéken Balogh István tanácsbíró Tóth Dániel aljegyzővel. Magam pedig Soltész János egyházmegyei főjegyzővel a Szamosontúli egyházakban végeztük a

fontos, de minden bizonynyal fárasztó s itt-ott másnemű kellemtelenségekkel is nehezített látogatási munkát.

Mielőtt voltaképeni feladatomból megoldását, a rideg számok prózai feldolgozását munkába venném, engedje meg a mélyen tisztelt egyházmegyei közgyűlés, hogy itt ez órában és helyen, azon hosszas tapasztalásomból folyó meggyőződésemnek adhassak kifejezést, miszerint protestáns egyházunk életszervezetében fontosabb s nagyobb horderejű munka az évenkénti egyházlátogatási munkánál alig lehet.

Nem oly rég egyházirodalmunk terén is fel volt vetve a kérdés, szükséges-e? hasznos-e az úgynevezett canonica visitatio? S bár volt, ki ennek, mint önmagát túlélt intézménynek elvetését javasolta, én annak daczára, hogy többször testi betegség, olykor lelki gyötrellem, de mindig lankasztó fáradság volt elmaradhatatlan kísérőm az év legkellemetlenebb szakában végzett ezen munkámban, nem adok igazat azoknak, kik ezen ténykedésnek áldástalan voltát vitatják.

Lejárta magát az úgynevezett vaskalapos rendszer, a mikor az összeráncolt szemöldök, minutákra kiterjedő és sokszor nem is egészen alapos gáncoskodás volt a tekintélynek kizárólagos eszköze, s a mikor a túlszigorral eljáró esperesről, talán méltán, azt mondták, hogy „a kákán is göböt keres“. A mai humanisztikus világban már bizalmasabb viszony csatolja össze a Krisztus örökségének az egyháznak, kisebb és nagyobb rangú tagjait s úgy vagyok meggyőződve, hogy kevés kivétellel, majdnem minden jólrendezett egyházban — hol a hívek s elöljárók a híven teljesített köteleesség érzetétől vannak áthatva — örömmel, bizodalommal eltelve várják a látogató küldöttséget, melyről tudják, hogy a legnemesebb szándék, az egyház külső és belső ügyeinek megvizsgálása, a vallásos élet szívéreinek megtapogatása, az iskolai előmenetel vagy talán visszaesés megfigyelése, s minden mutatkozó körjelenet lehető orvoslásának nemes szándéka vezette körükbe.

A kellő szigor, de igazságos és humánus bánásmód által bizalomra hangolt nép tanácsot, útbaigazítást, bajaiban orvoslást kér és vár a látogató küldöttségtől, s ki a tények előtt szemet hunyni nem akar, annak be kell látni, hogy egy jóakarató meggyőző erejű tanács, egy szelid szívhez szóló intés, egyszerű-másszor sok bajnak vette már elejét és sok — az egyház életén pusztító viharok törte meg romboló hatását.

Maga azon tudat, hogy egyházaink nincsenek magukra hagyatva, van, ki felügyeljen rájuk, ki évenként számon kérje munkálkodásukat, feleletre vonja a mulasztást, méltó elismerésben részesítse az érdemet; nem hatalmas ösztön-e híveinknél a tevékenységre? Nem izgatja-e a nemes ambíciót lelkészeink s iskolatanítóinknál, dícsérendő törekvésekre? s lobogtatja-e magasabb lángolásban, a közügyek oltárára rakott áldozatok tüztét.

Ne akarjon, s már csak fontos bizalmi állásánál sem akarhat az egyházlátogató küldöttség pusztá pénzszedő gép lenni. Lelkünk legnemesebb törekvése, az egyházi élet terén mutatkozó bajok s olykor vérző sebek gyógyítására, az egyetértés, béke és testvéri szeretet megszilárdítására, a vallás-erkölcsi élet erősítésére legyen szentelve, így lehetetlen, hogy a canonica visitatio meg ne feleljen erkölcsi céljának, lehetetlen, hogy hasznos s áldásthözö ne legyen egyházainkra nézve.

Ezek előrebocsátásával nem volt más célom, mint az, hogy egyrészt azokat, kik állásuknál fogva hivatva vannak a szóban forgó nagyfontosságú munka teljesítésére, mintegy buzdítsam a terhei mellett is áldásos munka mindenkori szíves el-

vállalására és hív teljesítésére; másrésről, hogy felmutassam, mily fontos kötelességmúlásztás bűnébe esnek némely egyházaink azon előljárói, kik, bár az egyházmegyei küldöttség sok fáradság s törődéssel, épen az ő érdekekben végez jótékony munkát, nem tartják lelkiismeretes kötelességüknek a látogató küldöttség tárgyalásain megjeleni s míg a küldöttség tagjai elhagyván családokat, napokat, heteket áldoznak az egyház közérdekeiért, addig az ily jó példával tündökölni kötelezett, de örállói fontos tisztóket kicsinylő presbyterek, csak egy rövid napot sem hajlandók áldozatul hozni saját egyházuk érdekeiért.

És midőn e bajt jeleztem s lehető orvoslását kérem, most már örömmel jelentem, hogy egyházmegyénk keblében a vallás-erkölesi állapot elég megnyugtató. A társadalmi élet mezején minden oldalról fokozódó lázas tevékenység, óvodák, olvasóköri, ének- és dalegyesületek felállítását, az ünnep- és vásárnapok megünneplésére czélzó — bár kezdetleges — intézkedések lelkeszeink és iskolatanítóink buzgó és dícséretre méltó közreműködése mellett, jótékony befolyást gyakorolnak a szív képzésére, a vallásos buzgóság emelésére, s ha lelkeszeink jelentéseiből s a szerzett tapasztalatokból és az úrvacsorával élők folyton növekedő számából következtetést vonunk lehet, kebelbeli egyházaink vallásosság tekintetében bizonynyal elég megnyugtató képet tárnak elénk.

Ünneprontási eset Amacson fordult elő, hol egy gör. kath. ember karácsony első napján sertést perzselt az utczán, minek feljelentésére az egyházi előljáróság útasítva lett.

Dobrács-Apátiban és másutt is fordult elő eset, hogy más vallásúak — például Udvariban az izraeliták — vasárnap és a mi ünnepeinken dolgoznak, de a mi egyházunk hívei csaknem mindenütt elég buzgón megtartják az ünnepeket.

Erkölesi vétség miatt hitsorsosaink közül egy ítéltetett el a bíróság által öt évi börtönre (Amacson), egy pedig vizsgálati fogságban van (Udvariból) s ezeken kívül két gyermek szenvedett büntetést lopásért (Sz.-Váralján).

Vadházasságban a bejelentések és följegyzések szerint 43 pár él. Sajnos, hogy ezen hovatovább inkább elharapódzó társadalmi baj lehető megszüntetésére a polgári hatóság nem nyujt segédkezet.

Ez a társadalmi baj, mélyen tisztelt egyházmegyei közgyűlés, a fentebbi elég kedvező színnel rajzolt vallás-erkölesi életnek egy sötét foltja ma, s az lesz mindaddig, míg a túlszigorú katonai törvények oly magas életkorig megkötik a nőszülhetés, a családalapíthatás szabadságát, s hogy e sajnálatos állapot megváltozzék, arra most, — miután a katonai törvényjavaslat már-már letárgyaltatott, — fájdalom, kevesebb kilátás van, mint volt valaha.

Babonák, vallásunk szellemével ellenkező szokások, mint a multban, úgy ma is akadnak itt-ott gyakorlóokra, s nézetem szerint ez a kór kiirhatatlan marad mindaddig, míg népünk a míveltségnek és felvilágosodásnak magasabb fokára nem jut.

Nem tudom s nem akarom elhallgatni, tisztelt egyházmegyei közgyűlés, hogy van még egy folt a mi népünk erkölesiségén, mely talán leginkább meghomályosítja az emberen az Isten képét, s ez nem egyéb, mint a magyar földön csaknem mindenütt, s kisebb-nagyobb mértékben egyházmegyénk területén is uralkodó istenkáromlás! Van ember, ki eljár templomba, imádkozik, úrvacsorával él, s ha kell, áldozatra is kész, de legkisebb felháborodásánál, mintha a sátán fészkelte volna be magát kebelébe, káromkodik. E veszedelmes rossz szokás

megszüntetésére lelketek egész erejével küzdeni tartásatok leg-szentebb kötelességeiteknek ti, kiket az isteni gondviselés a gyülekezetekben előljárókká tett, legyetek egyen-egyen világitó lámpások az erkölciség mezején.

(Vége köv.)

Egy vallássérelmi ügy története.

(2-ik közlemény.)

A szolgabírói hivatalhoz 1885. decz. 1-én ⁶⁵/₁₈₈₅ sz. a. beterjesztett kérvényem szövege szószerint ez:

Régóta húzom-halasztom a dolgot, hogy egy kellemetlen ügyben, a Tek. Szolgabírói hivatal ténykedését igénybe vegyem. Az ügyet agyonhallgatnom nem lehet, mert nyomorult és haszontalan szolgálja volnék egyháznak, ha mint lelkipásztor nyájamat elszéledni, vagy annak egyes tagjait eltulajdoníttatni engedném. Jogos és törvényes alapon állok, a törvény végrehajtó közegétől a kérdéses ügynek igazságos elintézését jogosan kérem és reménylem. Annyival is inkább, mert egyházi felsőség részéről is útasítva lettem, hogy a közigazgatási szolgabíróság útján keressem a sérelem orvoslását.

A sérelem, mely nem személyemet, hanem az egész ref. egyházat s az országos köztörvényt illeti, a következő:

A dadai róm. kath. egyház ez idő szerinti plebánosa Kolmer József, az 1879-ik évi XL. t. cz. harmadik fejezetének 53-ik §-a ellenére Stéh Ferencz róm. kath. vallású cipész és ref. vallású Ujfalusi Juliánna dobi illetőségű szülőknek leánygyermeküket elkeresztelte s az anyakönyvi kivonatokat a gyermekek illetékes lelkészi hivatalához nemcsak át nem tette, hanem többszöri felhívásra mind ez ideig elmulasztotta átteni, holott az idézett törvény két hónapig terjedhető elzárással és háromszáz forintig terjedhető pénzbüntetéssel kívánja sujtani az olyan lelkészt, a ki életkorának még 18-ik évét be nem töltött kiskorú egyént az 1868-ik évi LIII-ik t. cz. rendelkezése ellenére más vallásfelekezetbe felvesz. Az 1868-ik LIII-ik t. cz. értelmében a vegyes házasságból származott gyermekek közül a figyermek az apa, a nőgyermek pedig az anya vallását követik.

Midőn az 1879-ik évi törvény meghozatott, a róm. katholicus lelkészek illetéktelen elkeresztelése ellen egymást érte a panasz a bíróságoknál. Ismeretes a budai és soproni ügy; ismeretes az 1879-ik évi kérdéses törvényczikk elmagyarázása, mely szerint: a keresztelés nem a felekezetbe, hanem a ker. egyházba való felvételt jelenti. A budai és soproni ügy ismert megoldásából még nagyobb szabadságot vettek a róm. kath. lelkészek magoknak az illetéktelen keresztelésekre, a minek következménye természetesen az lett, hogy a ref. egyházak örökös sérelemlől panaszkodtak. A panaszokat végre megunt a vallásügyi minisztérium, a vallásügyenlőség szép és magasztos elvét szem előtt tartva, 1884. július 11-én 24,727. sz. alatt felhívta a róm. kath. püspököket (más vallásfelekezet papjai valószínűleg nem merültek el a lélekalhálászásba illetéktelen keresztelésekkel), hogy a hatóságok alatti papoknak „szigorúan meghagyják, hogy mindannyiszor, valahányszor oly gyermeket, ki a törvény rendelkezése szerint más vallásfelekezetbe tartozik, bármely okból megkeresztelnek, a keresztelési bizonylatot anyakönyvezés végett az illetékes lelkészhez a ténykedés után legfeljebb nyolcz nap alatt és az 1879. XL. t. cz. 53. §-ban megszabott büntetés terhe alatt átteni el ne mulasztják“.

Ezek már világos szavak, se erre, se arra csűrni nem lehet, és mégis veszik egyesek a bátorságot, mint pl. a dadai plebános is, hogy az ország törvényét lábbal tapodva, azt figyelemre sem méltatva, egy más felekezet sérelmével szaporítsák híveik számát. Talán van a róm. kath. egyháznak más fegyvere is a hívek toborzására? Nagyon szomorú jövőnek nézne elé, ha ilyen eszközökkel volna kénytelen tágitani az egyház kerítéseit.

1885. június 20-án levélben hívtam fel a dadai plebános urat, hogy Stéh Ferencz róm. kath. vallású czipésznek és Ujfalusi Juliánna ref. vallású szüléknek ez előtt 6 évvel (tehát már az 1879. évi törvényezikk meghozatala után), ápril 2-án vagy 3-án illetéktelenül elkeresztelt Juliánna leányuknak és 1884. aug. 3-án (a miniszter törvényt magyarázó felhívásának megküldése után) született Zsuzsánna nevű gyermeköknek keresztleveleit anyakönyvezés végett a dobi ref. lelkészi hivatalhoz küldje meg. A felhívásnak eredménye nem volt.

1885. július 24-én, midőn Mertán János róm. kath. és Mátyás Juliánna ref. vallású szüléknek halállal vívódó gyermekét a kath. dogmákra tekintettel megkereszteltem s ker. levelét az illetékes plebániai hivatalnak anyakönyvezés végett megküldtem: újlag felhívtam Stéh Juliánna és Zsuzsánna keresztleveleik megküldésére a dadai plebános urat, de ekkor is eredménytelenül.

Kétszeri eredménytelen felhívás után, azt hiszem, nem tarthat igényt tovább az a lelkész kíméletre, ki különben is örökösen sértegeti vallásunkat (ha kell, tanúkkal igazolom, hogy vallásunk dehonesztálása miatt, a plebános urat szavaik írásban kiadására felszólító ref. atyafiakat egész napon át itatta, a minék elfogadása egyáltalán nem érdeme az illetőknek) — a ki az 1868-ik évi LIII. t. cz. 12-ik szakasza ellenére térítvényt vesz ma is, ha másként nem, szóbeli ígéretet erőszakkal a vegyes házastól, gyermekeiknek nemre való tekintet nélkül, a róm. kath. egyháznak leendő átadására.

Egy ilyen okmányt mellékelek a hivatal számára, nem adva hozzá semmit azon kívül, hogy az illetőket, mérgében (a miért a titkot elárulták), megesketni nem akarta s az általam kiállított hirdetési bizonyítványból, — melynek függelékül megemlíttem, hogy a makhináció előttem nem ismeretlen, — azon szakaszt, mely a térítvény vagy gyermekátadásra vonatkozik, kimetszve hozzám visszaküldte. Aláírás nélküli levélvel együtt meg fogom őrizni.

Midőn a vallásegynlőség nevében, a törvényt figyelme nem vevő plebános urat s eljárását a Tek. Szolgabírói hivatal erélyességébe ajánlani bátor vagyok, van szerencsém tisztelettel kijelenteni, hogy sikertelenség esetében az ügyet a felsőbb hatóságok és nyilvánosság elé vinni határozott feltett szándékom, a mivel egyébiránt úgy igazságszeretetemnek, mint szent vallásomnak tartozom is.

Az anyakönyvi ívek megküldetését, a dadai róm. kath. egyház anyakönyveiben a hivatalos törlést és a törvényt semmibe sem vevő s egyáltalában nem véletlenségből hibába esett lelkész elmarasztalását kérve vagyok

a Tekintetes Szolgabírói hivatalnak

Tisza-Dobon, 1885. decz. 1.

teljes tisztelettel
Toth Lajos,
evang. reform. lelkész.

Megoldásra váró kérdések.

I.

Azt hiszem, elég fontos tárgyra hívom fel e lapok tisztelt olvasóinak s maguknak az egyházi felsőbb hatóságoknak is figyelmét, ha a gyakorlati lelkészet körébe eső, de következményeiben, úgy az egyházra, mint az államra nézve fontos esetem ismertetem meg e becses lapok hasábjain. Nem véték tévedni, azt hiszem, abban sem, midőn ez esetből kifolyólag azt állítom, hogy a vele rokon természetű kérdések megfigyelése s az azok iránti intézkedés az egyházi s állami főbb hatóságoknak, ha nem is nagyon sürgős, de szükséges feladata.

Az eset következő. Egy tényleges szolgálatban álló, jelenleg családjával már 8 év óta Bécsben lakó, de egyházközségemben született, ev. ref. vallású katonatiszt, százados, keresett fel minapában lelkészi hivatalomban, s felmutatván Magyarországon kötött házasságából Bécsben 1882-ik évben született s Szeberényi Gusztáv katonai lutheránus superintendens által keresztelt fiának a katonai anyakönyvből ugyancsak általa kiadott, kiirt keresztelési anyakönyvi kivonatát, arra kért, hogy vezetném én azt be saját egyházam anyakönyvébe. Ő maga magyar, lázárii illetőségű s régi nemesi családból eredett lévén, akarja, kívánja s szeretné, hogy fia is magyar, helybeli illetőségű, egyszóval hogy magyar állampolgár lehessen, legyen.

Én örömeimet fejezem ki gondolkodásán, elhatározásán, de kijelentém, hogy óhaját, fiának az anyakönyvbe való bevezetését, oly hosszas idő eltelte után, hivatalos felhívás nélkül, pusztán egyszerű óhajásra nem teljesíthetem. Ha rögtön fia születése után, az illető katonai lelkész, vagy szerintem az illetékes bécsi ev. ref. lelkész útján tette volna át a kivonatot hivatalomhoz: úgy akkor teljesítettem volna, de annyi idő eltelte után s magán felhívásra nem tartom magam illetékesnek, egyházi felsőbb hatóságom intézkedése nélkül ezt cselekednem. Azon útasítást adtam azért neki, hogy szabadsága eltelte után Bécsbe visszatérvén, tétesse át beírás végett hivatalból a kivonatot hozzám, ez esetben felhívom rá az egyházi felsőbb hatóság figyelmét, kérni fogom intézkedését s kedvező válasz esetén a legnagyobb örömmel fogom fiát az anyakönyvbe bevezetni. Az anyakönyvi kivonat Szeberényitől meg jött, de nem hozzám, hanem a jegyzői hivatalhoz, s minden felhívás nélkül, következőképen az ügyet elbírálás végett, saját egyházam főbb hatóságához be nem jelentettem, mert hozzám áttéve mind ez ideig nem lőn a jegyzői hivataltól sem.

Kérdés, mi itt s ez esetekben a lelkész s az egyházi főbb hatóság teendője, vajjon a kérelmet áttétel esetén teljesíthetőnek vélik-e? De felmerülnek itt ama kérdések is, vajjon magyarhoni származású katona vagy katonatiszt, ha szolgálatra huzamosabb ideig a monarchia tulsó felére megy vagy tétetik, nem veszítik-e el, megtarthatja-e polgári s illetőségi jogát maga, de különösen gyermekei részére, s ha nem, hogyan tartható az fenn, főként gyermekeik illetőleg, s vajjon az egyszerű anyakönyvvezetés, ha kéretnék s teljesítenék, megadja-e az állampolgári s honossági jogot??? A feleletek érdekesek és fontosak kétségen kívül. Magamnak megvannak ezek iránt nézeteim, de vajjon helyesek-e, nem tudom? Azt hiszem, e tekintetben mindnyájunkra érdekes lenne, az ahhoz értő egyházi s világi egyének nézetét is hallanunk. Magam részéről én kérem

és várni fogom, mert szerintem ilyen ügy nem lehet közömbös ránk nézve.

Lázári.

Szikszay János,
evang. reform. lelkész.

K ü l f ö l d.

A németalföldi ref. gyülekezet Elberfelden.

(Folytatás.)

1847. ápr. 28-án a presbyteriumot (3 vén és 3 diakonus élén a lelkészszel) is megválasztván a gyülekezet, ez figyelmét legelőbb is a sákramentumok körüli gondoskodásra fordítá. A lelkész képesítve ugyan pro ministerio, de a sákramentumok kiszolgáltatására még nem volt felavatva. Többek óhajára, de meg annak kinyilatkoztatására is, hogy a gyülekezetnek az államegyházzal szemben ellenséges állást foglalni távolról sincs szándékában, alázatos folyamodvány intéztetett az evang. egyházkormányhoz, kérelmeztetvén abban, hogy azon mód szerint, melyet a többi lelkészeknél alkalmaz, avassa fel a németalföldi egyház pásztorát is s bár mind a király, mind a közoktatásügyi miniszter pártfogolta a kérvényt, mindazáltal az egyházkormány magatartása miatt alig lehetett remény arra nézve, hogy az ügy, legalább a közeljövőben, kedvező megoldást nyerjen. Ily körülmények közt, támaszkodva a szentírásra (Csel. 9; 1. Tim. 4 stb.) és az egyházak régtől fogva alkalmazott azon szokására, hogy püspök hiányában a vének teljesíték a felavatás tisztét, elhatározá a gyülekezet, hogy az ő pásztor is a vének által avattassék fel.*) E tény 1848. május 8-án végbe is ment s most már a sákramentumok kiszolgáltatásának semmi akadály nem állt útjában. Május 14-én volt az első nagy örömnapp, midőn 35 kisedet vétetett fel a keresztség által az egyházba, ugyanekkor volt az első esketés is; a második örömnapon, pünköst ünnepén pedig az oly soká és oly fájdalmasan nélkülözött úrvacsora lett kiszolgáltatva, Isten iránti mély hállával, békességgel és örvendéssel telt szívvel vevén részt abban a hívek.

A mi a formulákat illeti, a régi pfalzei liturgiát („Tauf-, Abendmals- und Trauungsformulare“) és a németalföldi agendát („Die Form des Bannes und die Formulare für Einsetzung der Prediger, Aeltesten und Diakonen“) tette magáévá a gyülekezet, úgy azonban, hogy előbb gondosan átvizsgálta ezeket s rajtuk a szükségesnek tartott korrekuturát megtevé, egyebekben pedig az Isten ígéje volt az uralkodó s a vének, élükön a lelkészszel, törekedtek mindenekelőtt cselekedni, azután pedig tanítani azt, a mit az íge parancsol.

A szervezkedés befejeztével kettőzött lépéssel haladt előre a gyülekezet, kivált midőn 1849. novemberben az állami elismerést is megnyerte. A bérelt helyiség is szüknek bizonyulván, templom építése határozottatott el s az Isten ígéjeért lelkesülő

*) Érdekes felemlíteni, hogy a francia és skót hitvallás lelkész-felavatásról egyáltalában nem rendelkezik; az angol egyszerűen csak beiktatásról szól, mely azok által teljesítendő, kik az egyházi szolgát elhívták; a két helvét, a németalföldi, a cseh és thorni vallástételek egybehangzólag és világosan elrendelik, hogy a felavatás imádsággal, a gyülekezet színe előtt, a vének kézrátévése által történjék. Kohlbrügge felavatása az egyesült Jülich, Cleve, Berg és Mark országokban használt „Form zur Befestigung der Prediger“ szerint történt.

nép örömmel hozta meg ez áldozatot is, 1849. június havában már fennállt az egyszerűsége mellett is díszes templom; figyelembe vevén 2. Kor. 12, 14 et, fekvő javakat is szerzett; a szegénygondozás mindjárt a megalakulás után felkaroltatott s oly jól szerveztetett, hogy mások hasonló intézményeinek is mintául szolgálhatott, a mint szolgált is . . . egyszóval Isten keze „felemelé a nyomorultat a nyomorúságból és megszaportá a cselédeket, mint a juhokat, hogy lássák az igazak és örvendezzenek, és minden gonoszok megtartóztassák az ő szájokat“: (Zsolt. 107, 41, 42.).

* * *

Dr. Kohlbrügge, a gyülekezet első lelkésze, ott nyugszik már az elberfeldi temetőben, sírját egyszerű kőlap jelöli. Hogy mi volt ő Elberfelden s mit végzett ott, arról bizonyosságot tehetnek azon honfitársaink is, kik a „Niederländisch-reformirte Gemeinde“ körében megfordultak. Emlékét kegyelettel őrizi a hálás gyülekezet, melyet oly igen szeretett; művei pedig, különösen egyházi beszédei maradandó nevet biztosítottak számára a gyülekezet körén kívül is.

Fogarasi Bálint.

(Folyt. köv.)

Irodalom.

Külföldi református irodalom.

1. La jeunesse de Calvin (Kálvin ifjúsága). Irta Lefranc Abel, régiírászati levéltárnok. Egy kötet. Paris, 1888. Sr. Fischbachernél, Szajna-utca 33. sz. Ára 6 frank. Tartalma. I. Kálvin eredete: 1) Kálvin családja; 2) Kálvin családja mint a papuralom ellenzéke; 3) Kálvin vallásos fejlődése Orleansban; 4) Kálvin és a reformatió Nayonban; 5) Az ízzóvas mondája. II. Kálvin tanulmányai. Egyetemeken időzése: 1) Nyelvészet, bölcészet. Első időzése Párisban; 2) Az orleansi és bourgesi egyetemeken tartózkodása; 3) Kálvin mint humanista; 4) A reformátor. III. Nayon és Genf: 1534—1564. Függelék. Igazoló darabok. Tartalomssorozat.

Uj mű, Kálvin ifjú korát megvilágító. A francia prot. történelmi társulat 1854 óta páratlan lendületet adott a francia kálvinizmusnak, életleheletet fuvalt irodalomba, keblekbe egyaránt; ilyet akart előidézni a tiszántúli egyházkerület, mikor indítványozta a konventnél 1886-ban hasonló társulat létesítését, de a konvent kiadta kezéből a kezdeményezés dicsőségét, hová tisztelettel azért felebbezte azt kerületünk, hogy ne Debreczenből, hanem legfelsőbb rendes hatóságunknál, hol a testvérkerületek együttes lángja fuval, legyen a „fiat lux“ szózat megtestesítése. Hol lennék most, ha úgy indultunk volna?

Lefranc fent jelzett művéről csak később lehet alkalmunk bővebben szólni.

2. The Origin of the Reformed Church in Germany. (A református egyház eredete Németországban). Irta Good I. Jakab, hittudor, philadelphiai ref. lelkész, Észak-Amerikában, s képviselő a presbyterian Szövetség 4-ik nagygyűlésén Londonban. Reading, 1887. 8r. 507 lap; 13 képpel és Németország térképével a 17. századból. A képek közül felemlítjük Ursinus Zakariás, Clevianus Gáspár és III. Frigyes arcképeit és a dortrechtii zsinat képét. A gondos mű 5 nagy szakaszból áll. I. A német ref. egyház előkészítése. II. A református hit bevitele a Palatinátusba. III. A református egyház ere-

de nyugoti Németországban. IV. A református vallás bevitele közép és keleti Németországba. V. A református egyház bevételének befejezése. Érdekes a Függelék, melynek címe: „A református világ“, magába foglalván a jelenkori református statisztikát, s külön taglalván az egyes ref. egyháztesteket ily sorban: a) Helvétia, hol 15 egyháztestbe osztva, 3 nyelvet beszélve, a református lelkek száma 1.667,109. b) Franciaország, 550,000 reformátussal. c) Hollandia, 2.167,110 ref. lélekkel (kevéssel több, mint a magyar, de egymástól független, külön egyháztestbe osztva). d) Németország, mintegy 1 $\frac{1}{3}$ millió ref. lélekkel. e) Ausztria, 124,764 lélekkel. f) Magyarország, 2.090,252 lélekkel. g) Oroszország, 80,000 lélekkel. A többi országokból való adatokat is összevéve 11 országban, 9 nyelven beszélve, 8 millióra tehető Európában a reformátusok száma.

Good gondos és világos műve a németországi református egyház történelmét 1520—1620-ig öleli fel és tárgyalja, az első év (1520), a mikor az első ref. egyház, az 1620-ik év, a mikor az utolsó ref. egyház szerveztetett Németországon. A képtisztelet s a képek kérdése alapos és részletes kimutatása történelmileg, kiváló figyelmet érdemel. Miután Németország a maga illuminációjával a két protestáns egyházat unióra óriás evangélikus egyházzá, a nagy rész belenyugodott; de sem az ágostai hitvallás, sem a lutheranizmus nem bizonyult erővesztett mumiának, hanem az unión belül és kívül hatalmas életerejét ma is lükteti; a kálvinizmus sem ernyed el és nyeletett el egészen, sem a heidelbergi káté képző hatalmát el nem veszti, hanem az általa képviselt nagy elvek nyomán jelenkorban újra öntudatra kelt, s a természetes vonzás törvényénél fogva a puritán presbyterianizmus alkotásra hívó lobogója alá sorakozik. Épen a nagy korszakok jelleme: nem engedni elnyomatni a mély meggyőződést; s kimutatni, hogy a szolid (nem mesterkél) és értelmiségen alapuló konservativizmus, mit a kálvinizmus is feltüntet, nyitva van az igazi és alapos haladás előtt... a rokonelemek komoly közeledése úgy várható, ha a nem-rokon elemek zavaró vegyítése nem tartóztatja fel a meggyőződés világában az egyesülhetők közeledését. Trinitarián és antitrinitarián meggyőzések közt soha szolid egyesülés nem jöhet létre, az erőltetett közelítés csak hátrább veti a haladást.

Good művéről alkalommal bővebben szólandunk.

Balogh Ferencz.

(Folyt. köv.)

Különfélék.

Debreczeni főiskola. Főiskolánkban az érettségi vizsgálatok eredménye következő: vizsgára bocsáttatott 57 növendék, ebből jelesül érett 5, jól érett 15, egy évre visszavetett 1, két hónapra visszavetett 9, tehát az 57-ből 27 nyilvánított egyszerűen érettnek. — Theologiai akadémiánkon a legelső alapvizsga múlt júniushó 29-ikén tartatott. Az ifjak legnagyobb része szeptember hónapra kérte vizsgáját elhalasztatni s az első terminusra csak egy, 2-od évi theológiát végzett ifjú jelentkezett, Sólyom Lajos, ki is minden tantárgyból jeles eredménnyel tette le vizsgáját.

Soós Gábor h.-nánási lakos és ügyvéd, volt országgyűlési képviselő úr előtt folyó hó 3-án tolmácsolta a tiszántúli egyházkerület háláját és köszönetét a 100,000 frt kegyes alapítványokért, melyeket a debreczeni főiskola s a h.-nánási gymnasium javára tett a nevezett férfiú, az e czélből kiküldött egyházkerületi küldöttség. Szeremley József esperes fejezte ki a

hála s elismerés érzelmeit, melyet Soós G. úr egész meghatottsággal fogadott és szokott szerénységgel viszonzott. A küldöttség tagjai voltak Gr. Degenfeld József egyházm. gondnok, Tóth Sámuel egyházk. főjegyző és a h.-nánási két lelképásztor.

Lelkészválasztás. A furta ev. ref. egyházközség múlt vasárnap, június 30-án, 64 szótöbbséggel Kovács János urat választotta meg lelkészeül, ki is itt Debreczenben, nt. Könyves Tóth Mihály úr mellett volt segédlelkész. Őszintén örvendünk a kitűnő képzettségű ifjú megválasztatásának, mint ki erélyt, munkakedvet, a hit igazaiért lángoló buzgóságot viszen egyházába, hogy építse ottan Isten országának templomát. Az Ur kegyelme legyen ifjú barátunkkal, szeretett szolgatársunkkal! Legyen áldás minden munkáján, boldog megelégedettség legyen eddigi tisztos fáradozásainak jutalma.

Lelkészjelölések. A n.-károlyi egyházmegyébe kebelezett mérki lelkészi állomásra: Darcsi Bertalan parasznyi, Veress Imre irinyi rendes, — Kincses István n.-károlyi s. lelkészek jelöltettek ki a pályázók közül. — A domahidai lelkészi állomásra pedig: Veress Imre irinyi rendes, Takács Ferencz csomaközi segéd-, Kovács Zsigmond n.-bányai segéd-, Magos Ferencz felső-bányai segéd-, Tukacs Albert gencsi segédlelkészek lettek kijelölve.

Nagy-Becskerek. A nagybecskereki ref. templom építése szépen halad. Az alapozási munkálatok már be vannak fejezve és a falak gyorsan emelkednek ki a földből. Az új templom tervrajzából láthatólag a szép goth stylú templom valódi díszére fog válni a városnak.

Haláleset. Özv. Végh Sándorné Jeney Irén, úgy gyermekei: Sándor, Sarolta, Erzsike és Irénke; valamint a testvérek: Ilona Szarka Ignáczné, Berta Sütő Józsefné, Mária özv. Törő Józsefné; úgyszintén gyámgyermekai: Varga Ilona Szűk Károlyné és Varga József mélyen megszorodott szívvel jelentik a szeretett férjnek, jó édes atyának, testvérnek és gyámának Végh Sándor türkevei ev. ref. lelkésznek, folyó hó 3-án d. e. 9 órakor 53 éves korában történt halálát. A boldogultnak hült tetemei folyó hó 5-én d. u. 4 órakor fognak a templomban tartandó gyászima után síri nyugalomra letétni. Türkeve, 1889. július 3. Áldás emlékére! Béke poraira! — Fájó részvételt vettük a fentebbi gyászlapot, mely egy jeles tulajdonokban gazdag lelkésznek, egy szeretett atyánkfának nem egészen váratlanul ugyan, de mégis elszomorítólag jött halálát tudatja velünk. Legyen csöndes az oly korán elhunyt derék ember síri álma!

Figyelmeztetés az Eötvös-alap ügyében. A „Magyarországi tanítók Eötvös-alapja“ által hirdetett ösztöndíjak- és segélyösszegekre vonatkozó pályázat határideje közeledvén, alulírt elnökség figyelmezteti a folyamodni szándékozó egyéneket, hogy kellően felszerelt kérvényeiket Luttenberger Ágost, bizottsági titkárhoz (Budapest, Sándor-utca 38. sz.) legkésőbb júliushó 10-ikéig küldjék be, minthogy e határidő lejártá után érkező folyamodványok figyelembe vétetni nem fognak. Ugyszintén ismételve kérjük a hazai tanító-egyletek igen tisztelt elnökeit: intézkedjenek arról, hogy egyleteik részéről az osztóbizottságba küldendő képviselőik idejekorán megválasztassanak s névjegyzékük és lakásuk velünk közöltessék, hogy a szükséges kimutatásokat nekik idejében megküldhessük. Budapest, 1889. júniushó 30. Péterfy Sándor, elnök. Luttenberger Ágost, titkár.

Szerk. posta. G. K. N.-Bánya. A pénteken érkezett nekrológot már csak a jövő számban adhatom ki. — F. B. Utrecht. Abban az ügyben semmi határozottat nem írhatnék. Egyházkerületünk a testvéregyházkerületekkel egyöntetűleg akar abban intézkedni, tehát a konvent elé terjesztette a beadott javaslatot.

Laptulajdonos és felelős szerkesztő: **Csiky Lajos.**

HIRDETÉSEK.

PÁLYÁZAT.

A kisujszállási ev. ref. hat osztályú gymnasiumban rendes tanári állomásra pályázat hirdettetik, melylyel a német nyelvnek, mint fő tárgynak a III., IV., V. és VI. osztályokban heti 14 órán való tanítása van összekötve. Ezenfelül heti 24 óraszámig köteles latin, magyar vagy más tantárgynak tanítására.

Javadalmazás 900 frt. Csak protestáns vallásúak pályázhatnak. A kellően felszerelt kérvények, melyekhez életkor, vallás, tanulmányok, eddig végzett hivataloskodásról és hadkötelezettségről szóló okmányok csatolandók, az igazgatótanács elnökségéhez folyó évi augusztushó 15-ik napjáig küldendők be.

Okleveles tanárok előnyben részesülnek.

Oklevéllel bíró egyén egy évi sikeres működés után állandósíttatik, nem okleveles egyén pedig két év alatt oklevelet szerezni tartozik.

A megválasztott tanár a tiszántúli tanári nyugdíj-intézetbe is belépni tartozik.

Az állomás 1889. szeptember 1-én elfoglalandó.

Kelt Kisujszálláson, 1889. júliushó 4.

1—2

A gymn. igazg. tanácsának elnöksége.

Pályázat.

A hódmező-vásárhelyi reform. egyházban két elemi iskolai tanítói állomásra ezennel pályázat nyittatik; úgymint:

1-ör egy leányiskolai tanítóságra, melylyel szabadlakásból (esetleg 120 frt lakbérből), 400 frt készpénzből, 15 hl. búzából, 15 hl. árpából álló évi javadalom van összekötve. A megválasztott ezúttal az V. és VI. osztályokat fogja tanítani, de idővel esetleg más osztályokat köteles elvállalni. Oly tanító, kinek a női kézimunka tanítására alkalmas neje van, egyenlő körülmények közt előnyben részesíttetik, mely kézimunka tanításért külön 100 frtnyi díjazás jár. A megválasztott tagjává válik a helybeli ref. belhivatalnokok gyámegyletének, működését a f. é. szept. 1-én tartozik megkezdeni s egy próba év jó sikere után állandósíttatik;

2-or egy a Mártély határrészen levő tanyai vegyes iskolai tanítóságra, melynek évi fizetése szabadlakás, 200 frt az egyházi, 100 frt a városi pénztárból és az iskolába járó gyermekek tandíja. Ez utóbbi áll egy véka búzából s ugyanannyi árpából és csöves kukoriczából, egy csirkéből, tíz tojásból, tíz drb tözezből és 3 rudas szalmából, melyből a tanító az iskolát is fűteti. Tanulók száma volt az idén 60. Ez állomás, mely a város közepétől 9 kilométerre esik, f. é. okt. 1-én foglalandó el Megválasztott 2 próbaév után állandósíttatik.

A pályázati kérvények, melyek fölszereléséhez tanítói oklevél, keresztelési, tanulmányi, hadkötelezettségi, szolgálati és egészségi bizonyítványok kívántatnak, f. é. jul. 25-ig alólírthoz intézendők.

H.-M -Vásárhelyen, 1889. július 1.

1—2

Szeremlei Sámuel,
lelkész, az egyháztanács h. elnöke.